

OIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

Taksvärkki ry / www.taksvarkki.fi

Tavoitteet: Pohtia lapsen oikeuksien toteutumista suomalaisen ja malawilaisen nuoren elämässä.

Ennakkotiedot: Tehtävää voi pohjustaa katsomalla Taksvärkki ry:n Ääni tytöille -kampanjan videoklipin (<https://youtu.be/qUU2iTqL4nw>) ja/tai tekemällä tehtävän Lapsen oikeuksien timantti. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta ja sopimuksen artikloista on tärkeää keskustella ennen tehtävää, elleivät ne ole oppilaille entuudestaan tuttuja.

Kesto: 20–45 min

Ryhmäkoko: Työskennellään 3-4 oppilaan pienryhmissä.

Tarvikkeet: Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklat (liitteenä). Kopioi oikea määrä lapsen oikeuksien sopimuksen artikloja. Jokainen pari tai ryhmä tarvitsee oman liitteen. Vaihtoehtoisesti voit käyttää osan 1 oikeuskortteja, jolloin valinnanvaraa on vähemmän.

Tehtävän kulku:

Oppilaat muodostavat noin 3-4 hengen ryhmiä. Jaa jokaiselle ryhmälle lapsen oikeuksien artiklat tai oikeuskortit. Oikeudet pohjautuvat YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen (ks. lisätietoa alta). Ryhmien tehtävänä on valita yksi oikeus ja keksiä konkreettinen tilanne suomalaisen ja/tai malawilaisen nuoren elämässä, jossa oikeus toteutuu.

Tilanteiden keksimiseen kuluu aikaa yleensä noin 10 minuuttia. Tehtävän loppuosa voidaan toteuttaa kahdella vaihtoehtoisella tavalla:

- A) **Patsaat:** Ryhmät suunnittelevat esimerkiksi käytävässä, miten esittävät tilanteet still-kuvina eli patsaina muulle luokalle. Aluksi päätetään, saako rekvisiittaa, kuten koulutarvikkeita tai puhelimia hyödyntää. Patsaat esitellään ryhmä kerrallaan ja muut arvailevat, mitä oikeutta patsas käsittelee ja millä tavalla. Jos kukaan ei heti arvaa oikein, voidaan patsaana oleville oppilaille esittää kysymyksiä, joihin he saavat vastata vain ”kyllä” tai ”ei”, kunnes joku arvaa oikein. Lopuksi keskustellaan
- B) **Julisteet:** Ryhmät piirtävät tai askartelevat valitsemastaan Lapsen oikeudesta kantaaottavat julisteet, joissa oikeuden toteutuminen tai rikkominen tulee esille yhden nuoren elämässä. Julisteen tekoon on hyvä varata vähintään puoli tuntia aikaa. Julisteet esitellään ryhmä kerrallaan ja muut arvailevat, mitä oikeutta se käsittelee ja millä tavalla. Jokaisen ryhmän kanssa keskustellaan siitä, miltä tuntui tehdä julistetta? Oliko julisteen tekeminen kyseisestä lapsen oikeudesta helppoa vai vaikeata? Millä tavalla juliste ottaa asiaan kantaa ja miksi se on tärkeää?

Tehtävän purku:

Harjoitusta purettaessa kannattaa kysyä, miltä harjoitus tuntui ja oliko patsaan tilanteen keksiminen / julisteen tekeminen vaikeaa vai helppoa. Tavoitteena on saada oppilaat huomaamaan, että lapsen oikeudet

koskettavat kaikkia nuoria ja ne liittyvät vahvasti arkielämän eri tilanteisiin ja niiden tunteminen on erittäin tärkeää. Lopuksi keskustellaan yhdessä:

- Toteutuvatko nämä kaikille lapsille ja nuorille yhteiset oikeudet sinun kohdallasi?
- Toteutuvatko nämä oikeudet kaikkien lasten ja nuorten kohdalla Suomessa? Entä esimerkiksi Malawissa? Miksi/miksi ei?
- Miten oikeuksien toteutumista voidaan valvoa?
- Mitä oikeuksia Suomessa yleisesti arvostetaan? Entä Malawissa?

Oikeudet (kortit liitteenä)

- Oikeus käydä koulua ja saada opetusta
- Oikeus kunnolliseen elintasoon
- Oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä
- Lapsen hyvinvointi ei saa riippua siitä, millaiseen ympäristöön hän sattuu syntyään.
- Oikeus elää turvassa väkivallalta ja hyväksikäytöltä
- Oikeus kokoontua ja vaikuttaa järjestöissä
- Oikeus leikkiin, lepoon ja vapaa-aikaan
- Oikeus yksityisyyteen
- Jokaisen lapsen pitää saada elää yhdessä vanhempiensa ja perheensä kanssa, jos hänellä on hyvä olla heidän kanssaan

Pohjatietoa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta (opettajalle)

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Sopimus on laadittu, jotta lapset saisivat sen huolenpidon, mikä heille kuuluu. Sopimuksen 54 artiklaa määrittelevät sekä lasten oikeudet että valtioita sitovat velvollisuudet.

Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Se on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Ratifioimalla sopimuksen valtio sitoutuu muuttamaan lakinsa ja toimintansa sopimusta vastaaviksi. Sopimuksen ulkopuolella on ainoastaan yksi maa: Yhdysvallat. Suomessa lapsen oikeuksien sopimus tuli voimaan vuonna 1991.

YK:n Lapsen oikeuksien komitea seuraa lapsen oikeuksien sopimuksen noudattamista. Maailman maat raportoivat komitealle lapsen oikeuksien tilanteesta viiden vuoden välein. Vastauksena maat saavat komitealta huomautuksia ja suosituksia. Lapsen oikeuksien sopimus on edistänyt maiden lainsäädännön kehittymistä sopimuksen suuntaiseksi, mutta valitettavasti myös allekirjoittajamaissa lapsen oikeuksia rikotaan. Esimerkiksi lapsityö ja lapsiin kohdistuva väkivalta ovat suuria ongelmia.